

Allmänt om tillsyn och insyn

Vad är tillsyn och insyn?

Tillsyn är en granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter som reglerar förskoleverksamhet. I tillsynen ingår att fatta beslut om åtgärder som kan behövas för att säkerställa att huvudmannen uppfyller krav och följer lagar och andra föreskrifter.

Enligt skollagen är det kommunerna som godkänner¹ anordnare och utövar tillsyn² i fristående förskola, pedagogisk omsorg och fritidshem. Utbildningsenheten utför denna tillsyn i de fristående verksamheter som kommunen har godkänt (auktoriserat, enligt Nacka kommuns ordval) och förklarat ha rätt till bidrag.

Utbildningsnämnden har tidigare tagit beslut om att kontroller även ska genomföras i de kommunala förskolorna. Dessa kontroller kallas för insyn, enligt skollagen är det dock Skolinspektionen som har tillsynsansvaret över de kommunala förskolorna.

Om det finns brister i en fristående verksamhet får huvudmannen ett föreläggande eller en anmärkning. Om brister framkommer vid insyn av kommunala verksamheter uppmanas huvudmannen att rätta till bristerna eftersom det endast är Skolinspektionen som kan ge en kommunal huvudman föreläggande eller anmärkningar. Utbildningsdirektören och produktionsdirektören för Valfärd skola tar regelbundet upp frågan om vad som framkommit vid insynsbesöken.

Tillsyn och insyn ingår som en av flera delar i utbildningsnämndens utvärderingsplan för att följa upp kvaliteten i förskolor och pedagogisk omsorg. Det ska genomföras med ett förebyggande förhållningssätt och innebär att tillsynsmyndigheten (utbildningsenheten) ska ge råd och vägledning.

Tillsyn och insyn kan vara regelbunden och sker för närvarande med cirka två års mellanrum. Den kan också vara riktad och sker då vid behov inom särskilda områden, vid klagomål eller utifrån andra signaler som gör att utbildningsnämnden/utbildningsenheten bedömer att riktad tillsyn behövs.

Hur går tillsyn och insyn till?

Modellen som för närvarande används har utbildningsenheten arbetat fram och består av två delar: en del där huvudmannen eller ledningen för förskolan/pedagogisk omsorg via en checklista talar om vilken dokumentation de har samt bifogar den dokumentation som efterfrågas. Den andra delen består av ett besök i verksamheten, besöket avslutas med ett samtal med verksamhetens ledning. Varje förskola och pedagogisk omsorg får ett beslut som grundar sig på båda delarna.

¹ 2 kap 5 § skollagen

² 26 kap 2-4 §§, skollagen 25 kap 8 §

I beslutet används formuleringarna Tillfredsställande, Tillfredsställande men kan utvecklas, Anmärkning och Föreläggande. Nedan står det mer ingående vad orden betyder.

Tillfredsställande ³	Verksamheten uppfyller kraven
Tillfredsställande men kan utvecklas ⁴	Verksamheten uppfyller kraven tillräckligt för att inte en anmärkning ska ges men behöver utveckla verksamheten och/eller dokumentationen inom området.
Huvudmannen kan kontakta utbildningsenheten för att få råd och vägledning om hur verksamheten kan utvecklas.	

Anmärkning ⁵	Verksamheten har mindre brister som behöver åtgärdas inom angiven tid, tre till sex månader från beslutsdatum.
Föreläggande ⁶	Verksamheten har allvarliga brister som behöver åtgärdas omedelbart, en till tre månader från beslutsdatum.
Åtgärder för hur en verksamhet ska avhjälpa bristerna finns beskrivet under råd och vägledning.	

Vilka områden kontrolleras vid tillsyn och insyn?

Förskola

Område: 1 kap Skollagen Inledande bestämmelser
Att utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna
Att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet
Att utbildningen vid en skolenhet eller förskoleenhet med offentlig huvudman är icke-konfessionell. Utbildningen i övrigt vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem får ha en konfessionell inriktning. Deltagandet i konfessionella inslag ska vara frivilligt.
Att förskolans verksamhet har barnets bästa som utgångspunkt.

³ 26 kap 10-12 §§ skollagen

⁴ 26 kap 12 § punkt 1 skollagen

⁵ 26 kap 11 § skollagen

⁶ 26 kap 10 § skollagen

Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.
Att förskolans verksamhet genomförs av läroplanen och de allmänna råd som finns för förskola.
Område: 2 kap Skollagen Huvudmän och ansvar
Att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.
Att det pedagogiska arbetet vid förskolan leds och samordnas av en förskolechef. Denne ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.
Att personalens utbildning är relevant. Endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Utöver lärare eller förskollärare som avses i 13 § får det i undervisningen i fritidshemmet och förskolan finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att elevernas eller barnens utveckling och lärande främjas.
Att förskolan har rutiner för att ta emot registerutdrag för personal.
Att huvudmannen har rutiner för att se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.
Att det för utbildningen finns lokaler och utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.
Område: 3 kap Skollagen Barns utveckling mot målen
Att förskolan ger alla barn den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling.
Att förskolan ger vårdnadshavare för ett barn i förskolan fortlöpande information om barnets utveckling.
Område: 4 kap Skollagen Kvalitet och inflytande
Att huvudmannen systematiskt och kontinuerligt planerar, följer upp och utvecklar utbildningen.
Att kvalitetsarbetet är systematiskt och dokumenterat.
Att huvudmannen har rutiner för att åtgärda brister som kommer fram genom klagomål eller på annat sätt.
Att huvudmannen har dokumenterade rutiner för att ta emot och utreda klagomål.

Att förskolan ger barn inflytande över utbildningen och att de allefter förmåga får ta ansvar för sina egna handlingar och miljön i förskolan, samt att de behov och intressen barnen själva ger uttryck för ligger till grund för utformningen av miljön och planeringen av den pedagogiska verksamheten.
Att förskolan erbjuder vårdnadshavare inflytande inom ramen för de nationella målen. En förutsättning för inflytande är att förskolan är tydlig om mål och innehåll.
Att förskolan har forum för samråd med vårdnadshavare och barn.
Område: 6 kap Skollagen Åtgärder mot kränkande handling
Att förskolan har ett förebyggande arbete mot kränkande handling och att detta omfattas av en plan mot diskriminering och kränkande handling.
Område: 8 kap Skollagen Förskolan
Att förskolan utgår från en helhetssyn på barnet och barnets behov utifrån att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.
Att förskolan har en lämplig sammansättning på barngrupperna samt erbjuder en god miljö.
Att förskolan ger särskilt stöd till barn som behöver detta samt att vårdnadshavare ska ges möjlighet att delat vid utformningen av de särskilda stödinsatserna. Rutinen bör vara dokumenterad.
Att förskolan medvarkar till att barn med annat modersmål än svenska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Rutinen bör vara dokumenterad.
Att förskolan fortlöpande för samtal med vårdnadsavare om barnets utveckling, samt minst en gång per år genomför ett utvecklingssamtal om barnets utveckling och lärande.
Område: Nacka auktorisationsregler
Att förskolan deltar i utbildningsenhetens uppföljningsarbete.
Att förskolan har ett dokumenterat systematiskt säkerhetsarbete där krisplan, säkerhetsrutiner och barnskyddsround är tydligt synliga.
Att förskolan följer Nackas allmänna bestämmelser och taxebestämmelser.
Öppettider samt hur verksamheten erbjuder omsorg vid tillfällig stängning

Pedagogisk omsorg

Område: Allmänna råd, övergripande krav
Verksamheten ska säkerställa barnets särskilda rättigheter
Verksamheten ska vila på demokratiska värden/värdegrund
Verksamheten ska motverka kränkning och diskriminering
Verksamheten ska uppmuntra och stödja barns delaktighet och inflytande och ha arbetsformer för detta.

Område: Allmänna råd, utveckling och lärande
Verksamheten ska stimulera och utmana barnens utveckling och lärande samt förbereda dem för fortsatt lärande
Verksamheten ska främja lek och kreativitet samt ta till vara och stärka barns intresse för att lära
Verksamheten ska stimulera barns språkutveckling
Verksamheten ska utgå ifrån barns erfarenheter, intressen, behov och åsikter.
Område: Allmänna råd, särskilt stöd
Verksamheten ska ha rutiner för att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling
Personalen ska ha kompetens för att ge sådan omsorg till barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling, att barnen förbereds för fortsatt lärande.
Område: Allmänna råd, lokaler
Lokalerna ska vara trygga, säkra och hälsosamma för barn att vistas i.
Lokalerna ska vara utformade så att de möjliggör en varierad verksamhet, som stimulerar barns lärande och utveckling såväl enskilt som i grupp.
Område: Allmänna råd, barngruppernas sammansättning och storlek
Verksamheten ska anpassa barngruppens sammansättning och storlek så att det enskilda barnets och gruppens behov kan tillgodoses.
Verksamheten ska ta hänsyn till faktorer ⁷ i allmänna råden som påverkar barngruppens utformning
Område: Allmänna råd, personal
Den som arbetar i verksamheten ska ha utbildning med inriktning mot barn eller erfarenhet av att arbeta med barn i de åldrar som det gäller
Den som arbetar i verksamheten ska ges möjlighet till kompetensutveckling och pedagogisk handledning
Område: Allmänna råd, uppföljning och utvärdering
Huvudmannen ska ha en systematisk uppföljning och utvärdering. ⁸

⁷ – personalens kompetens, barnens ålder, barn med annat modersmål än svenska, barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling, lokalernas storlek och utformning barnens närvarotider, samt förhållandet mellan personalens egna barn och andra barn i gruppen.

⁸ • att kartlägga verksamhetens förutsättningar och genomförande, analysera kvaliteten och bedöma verksamhetens utvecklingsbehov, med utgångspunkt i analysen och i dialog med personalen planera och besluta vilka områden som behöver utvecklas för att stimulera barnens utveckling och lärande, samt följa upp att formerna för barnens delaktighet och medverkan i uppföljning och utvärdering är anpassade till deras ålder och mognad.

Huvudmannen ska ha skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål. ⁹
Område: Delar ur Nacka kommun auktorisationsvillkor
Utifrån verksamhetens behov som framgår i kundvalets specifika auktorisationsvillkor ska anordnaren kunna tillhandahålla verksamheten hela året
Anordnaren ska redovisa hur de statliga och/eller kommunala målen för verksamheten ska nås
Anordnaren ska vara förtrogen med och följa inom området gällande lagar, förordningar och föreskrifter som gäller för verksamhet som omfattas av kundvalssystemet.
Anordnaren följer de lagar och bestämmelser som gäller för att få registerutdrag från polismyndigheten uppvisat vid anställning av personal.
Anordnaren ska bedriva ett systematiskt barnskyddsarbete

⁹ en tydlig anvisning om hur barn och vårdnadshavare kan lämna klagomål på verksamheten och hur dessa hanteras, samt en tydlig ansvarsfördelning över vem eller vilka hos huvudmannen som har ansvaret för att ta emot och utreda klagomål.